

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті аналізується сутність понять "підхід", "культурологічний підхід" до підготовки магістрів у закладах вищої освіти. Подається аналіз досвіду створення освітньо-інформаційного середовища під час підготовки та самореалізації магістрів спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти".

Ключові слова: культурологічний підхід, освітньо-інформаційне середовище, підготовка магістрів

В умовах реформування вищої освіти України, підвищення вимог до підготовки й конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти (ЗВО) актуалізується проблема підготовки магістрів спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти".

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що дослідженню проблеми модернізації професійної підготовки фахівців у вищій школі в Україні приділяється значна увага, зокрема, досліджуються питання філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Лутай та ін.), висвітлюються різні аспекти професійної діяльності викладача вищого навчального закладу (С. Вітвицька, В. Гриньова, О. Гура, О. Дубасенюк, І. Ісаєв, В. Сластьонін та ін.) [4, с. 325]; проводиться аналіз теоретичних та методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі (А. Алексюк, В. Бондар, С. Архангельський, М. Євтух); педагогічних основ організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (В. Безпалько, В. Сагарда, І. Тихонов); особливості розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В. Гриньова, В. Рибалка, В. Семиченко) [3, с. 8]. Проте в цих дослідженнях культурологічному підходу приділялося недостатньо уваги.

Мета статті: розкрити можливості й обґрунтувати доцільність застосування культурологічного підходу у професійній підготовці магістрів в умовах освітньо-інформаційного середовища.

Аналізуючи проблеми вищої освіти, В. Огнев'юк вважає покликанням університету XXI століття сприяти розвитку суспільства Homo educates – людей освічених, що стає новою еволюційною сходинкою розвитку людини і ґрунтується не на біологічних, а на духовно-інтелектуальних трансформаціях [1]. Тому сучасна вища школа має реалізувати в системній цілісності питання формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців та сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності.

На сьогоднішній день цілий ряд дослідників розглядають питання взаємозв'язку освіти та культури (Н. Крилова, Л. Масол, Н. Миропольська), гуманізації вищої педагогічної освіти (І. Бєстужев – Лада, Г. Шевченко), розвиток педагогічної культури майбутніх вчителів (Т. Белоусова, Г. Звездунова). Вони вказують, що головною умовою підготовки викладача нового покоління є культурологічна направленість вищої педагогічної освіти.

У Законі України "Про вищу освіту" зазначено основні завдання закладу вищої освіти, відповідно теми дослідження акцентуємо увагу на: формуванні особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя; вмінні вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; збереженні та примноженні моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширенні знань серед населення, підвищенні освітнього і культурного рівня громадян [2].

Як зазначено у освітньо-професійній програмі підготовки магістрів спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти", розробленою та затвердженою Маріупольським державним університетом, до переліку спеціальних (фахових, предметних) компетентностей випускника відносимо здатність демонструвати професійну поведінку, що відповідає принципам та нормам управлінської деонтології.

Аналізуючи сучасні освітні підходи до управління, які використовуються у міждисциплінарних, психолого-педагогічних дослідженнях, варто зазначити,

що всі вони сформувалися на основі загальнонаукових понять, таких, як: "система", "підхід", "функція", "інформація", "особистість", "компетентність", "діяльність" та інші.

Спираючись на визначення дефініції "підхід" за В. Семиченко [5, с. 486], що підхід виступає як специфічна основа освітньої парадигми, фундамент її концепції, вказує на спроби побудови тієї чи іншої освітньої системи, ми під час підготовки магістрів створили освітньо-інформаційне середовище на основі культурологічного підходу. Таке середовище має сприяти загальному розвитку особистості, формуванню її світоглядної культури, індивідуального досвіду, творчості за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Також за основу тлумачення терміну "культурологічний підхід" було прийнято визначення В. Аніщенко, що це – методологічна основа і метод проектування особистісно орієнтованої освіти, методологічний принцип теорії і практики педагогічної освіти, функціональна характеристика культурологічного аналізу [1].

Різні підходи професійної підготовки магістрів мають не лише на теоретичному рівні, що декларативно, а й на практиці забезпечити застосування інформаційних технологій як визначального фактору проектування особистісно орієнтованої освіти магістрів. Розроблено й успішно впроваджено веб-ресурс "СІКТ в дошкільній освіті", який дозволяє регламентувати процес інформатизації освіти, дає студентам можливість обмінятися думками, методичними розробками у блозі, викласти свої нароби, підписатися до користувачів, серед яких є вихователі-методисти, завідувачі ДНЗ, логопеди та інші. Означений веб-ресурс спрямований на підвищення інформаційної культури всіх учасників освітнього процесу [6, с. 246].

Веб-ресурс "Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті" створений з метою: якісного забезпечення інформаційної підтримки, інноваційної діяльності майбутніх вихователів ДНЗ; полегшити майбутнім вихователям ДНЗ пошук необхідної інформації серед ресурсів мережі Інтернет,

які повсякденно використовуються у навчально-виховному процесі; надати можливість для обміну практичним досвідом, методичними досягненнями; організувати обговорення проблемних питань дошкільної педагогіки та інформатизації освіти.

Сайт "Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті" – це новий формат взаємодії з педагогами, студентством та фахівцями дошкільної педагогіки та управлінцями. Новий інструмент підготовки майбутніх педагогів. Багатопланове освітньо-інформаційне середовище, зорієнтоване на:

- взаємодію та спілкування студентів, педагогів та методистів і просто небайдужих людей щодо проблеми застосування сучасних інформаційних та цифрових технологій в освіті;
- обмін досвідом, ідеями, технологіями, дослідженнями;
- можливість творчої самореалізації.

Культурологічний підхід виступає ступнем активності формування професійних компетентностей магістра в умовах ЗВО в оволодінні ціннісним, діяльнісним й особистісно-творчим компонентами педагогічної культури. Розроблена стратегія розвитку особистості магістрів спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти" як суб'єктів професійно-педагогічної культури характеризується культурною та суб'єктною спрямованістю освітнього процесу; при оволодінні змістом педагогічної культури фундаментально розкривається суб'єктність особистості магістрів; спрямована на розвиток і зміцнення суб'єктної сутності "Я", розкриття його творчого потенціалу.

На заняттях з дисципліни "Управління початковою школою" під час навчальної діяльності магістри спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти" розвивають педагогічну культуру як у зовнішній, так і внутрішній формах. Зовнішні фактори зорієнтовані об'єктивними вимогами до професії, її важливістю і попитом на ринку праці, а також вимогами до особистості професіонала відповідно до потреб суспільства

(знання, технологічна, соціокультурна підготовка). Процес професійного становлення суттєво впливає на практичну професійну діяльність, тому нами застосовані такі практичні завдання: "Аналіз нормативних документів: Державний стандарт початкової освіти, Типова освітня програма початкової освіти (НУШ-1 та 2), Типовий навчальний план для початкової школи (НУШ-1 та 2)"; "Аналіз методичних розробок НУШ", "Розробка та аналіз розповсюджених за допомогою всесвітньої мережі Інтернет календарних планів навчальних предметів". Внутрішній процес професійного становлення магістрів пов'язаний із системою професійних та особистісних цінностей, ідеалів майбутнього фахівця, професійним самовизначенням (усвідомлення цінності суспільно корисної праці й необхідності професійної підготовки та ін.). Під час виконання самостійної роботи "Розробка індивідуального стилю діяльності керівника навчального закладу освіти" магістри спеціальності "Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти" аналізують, осмислюють професійні наміри, інтереси, функції обраної професії, описують структуру та програму формування, розвитку професійної діяльності і суспільно-педагогічної позиції.

Слід окремо сказати, що ефективними ці наробки будуть лише тоді, коли магістр буде використовувати різні засоби підготовки до конкретної професійної діяльності: дисципліни спеціалізації, дослідницько-творчі проекти, різні види практик та ін. Також магістерські програми значною мірою націлені на потреби компаній-роботодавців. Магістри отримують комплекс знань, що дозволяють відразу кваліфіковано виконувати певні функції, згідно обраної спеціалізації.

Нами застосовано спосіб підготовки магістрів під час проведення різних видів занять спільне навчання (*collaborative learning*), яке базується на чотирьох принципах (В. Кремень): 1) студентоцентричний характер навчання. Метою даного принципу є розвиток незалежності студентів, коли вони самі беруть на себе відповідальність за своє навчання. Студенти-магістри безпосередньо приймають участь в оцінюванні власних знань і визначенні необхідного

навчального матеріалу, а отже, беруть відповідальність на себе; 2) активна взаємодія викладача і студентів. Педагогічне спілкування викладача із магістрами проходить завдяки інформаційному взаємообміну навчальною і науковою інформацією, передачі та обговоренні суспільно-значущих і професійно-важливих норм і цінностей відповідно реформ освіти та нормативних документів, підтримка студентів, мотивація їх діяльності, узгодження спільних дій; 3) груповий характер навчання. Під час поділу на групи брали до уваги індивідуальні особливості кожного магістра, його навчальні можливості для виконання завдання. Робота в групі формує колективну відповідальність та індивідуальну допомогу кожному як з боку викладача, так і з боку магістрів; 4) розв'язання реальних проблем сьогодення.

Отже, можна зробити висновок, що культурологічний підхід у процесі підготовки магістрів у закладах вищої освіти слугує важливим чинником педагогічної культури, антропогенної практики культури, що забезпечує розвиток майбутнього управлінця як суб'єкта професійно-педагогічної культури, моральності, духовності особистості та формування соціальних функцій особистісно-орієнтованої освіти.

Список літератури

1. Батечко Н. Теоретико-методологічні засади підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури : дис. ... доктора пед. наук 13.00.04 / Батечко Ніна Григорівна. – Київ, 2016. – 669 с.
2. Закон України Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004 Редакція від 01.01.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Клопов Р. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій : дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Клопов Роман Вікторович. – Запоріжжя, 2012. – 522 с.
4. Огієнко О. І. Підготовка викладача вищої школи в умовах магістратури: андрагогічний підхід / О. І. Огієнко // Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015, № 6 (50) – с.325-330.
5. Семиченко В.А. Плекаємо педагогічну майстерність : [навч. посіб.] / В.А. Семиченко, О.С. Снісаренко, О.В. Брюховецька, А.Ш. Кудусова. – Вінниця : Планер, 2010. – 674 с.
6. Тимофєєва І. Б. Реалізація авторської методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ / І. Б. Тимофєєва // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2016. - Вип. 20(2). - С. 243-253. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20(2)_24).